

SLOVENSKÁ POĽNOHOSPODÁRSKA UNIVERZITA V NITRE

Fakulta biotechnológie
a potravinárstva

Katedra hygieny
a bezpečnosti potravín

doc. Ing. Fikselová Martina, PhD. – doc. Ing. Bobková Alica, PhD.
doc. Ing. PhDr. Mellen Martin, PhD.

VEREJNÉ ZDRAVIE A PRODUKCIA POTRAVÍN

Tretie nezmenené vydanie

Nitra 2019
Vydala Slovenská poľnohospodárska univerzita v Nitre
vo Vydavateľstve SPU

Autori: doc. Ing. Martina Fikselová, PhD. (3,40 AH)
Katedra hygieny a bezpečnosti potravín
FBP, SPU v Nitre

doc. Ing. Alica Bobková, PhD. (3,39 AH)
Katedra hygieny a bezpečnosti potravín
FBP, SPU v Nitre

doc. Ing. PhDr. Martin Mellen, PhD. (3,39 AH)
Katedra hygieny a bezpečnosti potravín
FBP, SPU v Nitre

Recenzenti: prof. Ing. Adriana Kolesárová, PhD.
MVDr. Ľubomír Leng, DrSc.

Schválila rektorka Slovenskej poľnohospodárskej univerzity v Nitre dňa 22. 3. 2019
ako skriptá pre študentov SPU.

© M. Fikselová, A. Bobková, M. Mellen, Nitra 2019

ISBN 978-80-552-1981-3

Obsah

1. UVOD.....	3
2. STRATÉGIA POTRAVINOVEJ A VÝŽIVOVEJ POLITIKY OBYVATELSTVA SR	4
2.1 Zdravotné charakteristiky – rizikové faktory	7
2.2 Smery výskumného zamerania.....	8
2.3 Medicínske požiadavky na výrobky moderného potravinárskeho priemyslu	9
2.4 Hlavné úlohy moderného potravinárskeho priemyslu vo vzťahu k zmenám potrieb výživy obyvateľov	10
2.5 Analýza súčasného stavu výživovej politiky a spotreby- vplyv na zdravie ľudí.....	17
3. DETERMINANTY ZDRAVIA.....	21
3.1 Zdravie a verejné zdravotníctvo.....	21
3.2 Determinanty zdravia.....	23
4. PÔDOHOSPODÁRSTVO A VEREJNÉ ZDRAVIE.....	29
4.1 Trvalo udržateľný rozvoj slovenského pôdohospodárstva a verejné zdravie.....	30
4.2 Pôdohospodárstvo, bezpečnosť potravín a verejné zdravie.....	32
4.3 Strategické zámery a priority v dlhodobom vývoji slovenského pôdohospodárstva s cieľom pozitívne ovplyvniť verejné zdravie (2030 – 2050).....	37
5. VEREJNÉ ZDRAVIE A ZDRAVIE ZVIERAT.....	40
5.1 Význam opatrení týkajúcich sa zoonóz.....	40
5.2 Vybrané zoonotické ochorenia a verejné zdravie.....	41
5.3 Intervencia EÚ vzhľadom na verejné zdravie a zdravie zvierat	43
6.OCHRANA RASTLÍN A VEREJNÉ ZDRAVIE.....	46
6.1 Pesticídy.....	46
6.1.1 Toxické účinky pesticídov.....	49
6.2 Mykotoxíny	49
6.2.1 Všeobecné rozdelenie mykotoxínov.....	54
6.2.2 Deaktivácia mykotoxínov.....	55
6.2.3 Mykotoxíny a človek.....	56
7. VODA A VEREJNÉ ZDRAVIE.....	61
7.1 Voda v ľudskom organizme.....	61
7.2 Prírodné minerálne a liečivé vody.....	63
7.3 Voda vo výžive.....	66
7.4 Voda v potravinárstve.....	70
8. OVZDUŠIE A VEREJNÉ ZDRAVIE.....	72
8.1 Znečisťovanie ovzdušia a životné prostredie	74
8.2 Vplyv ovzdušia na človeka.....	81
9. VPLYV ZMENY KLÍMY NA ZDRAVIE ĽUDÍ A ZVIERAT.....	86
9.1 Zdravie ľudí.....	87
9.2 Zdravie zvierat.....	91
9.3 Zdravie rastlín.....	93
10. VÝŽIVA A VEREJNÉ ZDRAVIE.....	96
10.1 Živiny.....	98
10.2 Potraviny a ich kvalita.....	100
11. EKOLOGICKÉ POĽNOHOSPODÁRSTVO A VÝROBA TRADIČNÝCH POTRAVÍN.....	104
11.1 Ekologické poľnohospodárstvo.....	104
11.2 Tradičné potraviny a ich význam vo verejnom zdraví	110
12. ZOZNAM POUŽITEJ LITERATÚRY.....	112

1 ÚVOD

Choroba vždy patrila medzi neradostné udalosti v živote človeka. Kým v minulosti trápili ľudí epidémie infekčných chorôb (kiahne, mor, týfus), dnešných ľudí zabíjajú epidémie iného charakteru- už nie infekčné ale civilizačné choroby, proti ktorým sú antibiotiká bezmocné. Svedčia o tom štatistické údaje o vysokej chorobnosti a úmrtnosti na srdcovocievne ochorenia, ktoré každoročne pripravia o život približne 56 % populácie. Nie sú však jediným problémom – na druhom mieste ich nasledujú nádory, za nimi choroby pohybového aparátu a chrbtice, pokračujú ochorenia tráviacej a dýchacej sústavy, alergia, reuma, cukrovka.

Nárast výskytu civilizačných alebo degeneratívnych ochorení za posledných desať rokov zreteľne ukazuje, akú budúcnosť pripravujeme sebe a svojim potomkom. Mnohí z nás sú presvedčení, že je to výsledok finančnej situácie v zdravotníctve. Ak si však rozoberieme príčiny vzniku degeneratívnych chorôb, zistíme, že väčšinu z nich si nechtiac spôsobujeme sami. Bez ohľadu na finančnú situáciu sa väčšina z nás zle stravuje, fajčí, konzumuje alkohol, žije v strese bez primeraného pohybu, v neustálom napätí, hneve, bez radosti a pokoja.

Zvyšovanie počtu chronických ochorení je značnou výzvou nielen pre zdravotníctvo. Vlády jednotlivých štátov, zdravotnícke organizácie a mimovládne organizácie sa dlhodobo zameriavajú na riešenie problematiky verejného zdravia. Taktiež ziskové organizácie si začali uvedomovať a uskutočňovať dôležitosť hodnoty zdravia, a táto sa nachádza v ich súčasných ako aj dlhodobých výrobných cieľoch. Členské štáty EÚ financujú veľkú časť výskumu zaoberajúceho sa verejným zdravím.

Definované ako výživné, bezpečné, dostupné potraviny získané cez udržateľný poľnohospodársky systém ako aj zvýšená bezpečnosť celého potravinového reťazca sú kľúčové pre zdravie celej populácie. Avšak vysoko spracované potraviny prispievajú napríklad k vzniku obezity. Klimatické zmeny významne ovplyvňujú produkciu ako aj kvalitu potravín. Znečistenie ovzdušia je problémom celého sveta a má vplyv na kvalitu potravín a verejné zdravie z viacerých hľadísk.

Verejné zdravie tak čelí množstvu zmien a výziev s jediným cieľom - zvýšiť dĺžku a kvalitu života v zdraví.

Autori	doc. Ing. Martina Fikselová, PhD. doc. Ing. Alica Bobková, PhD. doc. Ing. PhDr. Martin Mellen, PhD.
Názov	VEREJNÉ ZDRAVIE A PRODUKCIA POTRAVÍN
Určené	Pre študentov SPU
Vydavateľ	Slovenská poľnohospodárska univerzita v Nitre
Vydanie	Tretie nezmenené
Vytlačené	Marec 2019
Náklad	250 kusov
Počet strán	122
AH-VH	10,18-10,38
Tlač	Vydavateľstvo SPU v Nitre
ISBN 978-80-552-1981-3	Cena 3 €

Rukopis neprešiel redakčnou úpravou vo vydavateľstve.
Za odbornú náplň vydania zodpovedajú autori.

